

Аналіз витрат кормів на функцію приросту свідчить, що із збільшенням віку тварин збільшуються і витрати кормів на одержання продукції. При цьому інтенсифікація годівлі знижує витрати кормів на приріст живої маси.

Вивчення забійних показників також свідчить, що на них суттєво впливає годівля тварин – зниження рівня годівлі негативно відбивається на передзабійній живій масі, виходу туші і м'якуша в ній, виході жиру-сирцю. За збільшення частки кісток знижується коефіцієнт м'якості.

З віком тварин витрати кормів на одержання 1 кг маси туші, м'якуша в ній і жиру збільшувались, особливо жиру. Але, враховуючи, що при цьому вартість витрат знижувалась за рахунок більш дешевих кормів у заключний період відгодівля (грубі і соковиті), тож собівартість туші також знижувалась. У зв'язку з цим не доцільно стримувати вирощування бугайців до 24 місяців, що сприяє рентабельності виробництва яловичини.

У зв'язку з тим, що енергія росту бугайців за весь період досліджень залишалась високою, то крім вартості кормів, знижувались також деякі, загальновиробничі і загальногосподарські витрати, що привело до скорочення витрат у розрахунку на 1 голову у післявідлучний період в 1,6–1,7 разу у порівнянні з підсисним.

Туша є одним з основних об'єктів оцінки м'ясної продуктивності тварин. Найбільший вихід її був у бугайців української м'ясної і світлої аквітанської порід. Харчова цінність її обумовлена наявністю в ній м'язової тканини, яка в свою чергу цінна своїм морфологічним складом і кількістю білка та жиру. Бажано, що в ній було менше кісток і сполучної тканини. Між живою масою і масою м'якуша існує позитивний зв'язок.

Висновки. Інтенсивність філогенезу збільшувалась до 2 років, унаслідок чого до 24-місячного віку бугайців загальна калорійність їстівних частин туші в розрахунку на 1 кг живої маси зросла. Тому оптимальний вік забою бугайців слід визначати з урахуванням співвідношення білка та жиру, яке більшість науковців і споживачів яловичини вважають нормальним 1:1-1,5.

СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ДЕГРАДОВАНИХ ПАСОВИЩ

І. В. Гноєвий

Доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри біотехнології, молекулярної біології та водних біоресурсів; hgzva1810.1965@gmail.com
Державний біотехнологічний університет

Актуальність. Продуктивність пасовищ у багатьох країнах є незадовільною через сильну деградацію ґрунту та рослинності, яка спостерігається у всьому світі. У більшості випадків це пов'язано з неправильним використанням пасовищ у господарствах, оскільки здійснюється постійний неконтрольований випас, що призводить до зменшення рослинного покриву та відростання бур'янів і нехарчових рослин. В Україні військові дії на півдні держави спровокували таку деградацію. Для розвитку тваринництва в нашій державі, особливо м'ясного скотарства та вівчарства, необхідно створити стійке джерело повноцінної годівлі тварин на випасі. Зважаючи високий кормовий потенціал пасовищ, є можливість для використання високопродуктивних кормових культур та ефективних технологій. В Україні

джерелами рослинного корму для сільськогосподарських тварин є пасовища, сіножаті і орні землі для виробництва кормів. У пасовищному веденні тваринництва велике значення має раціональне утримання пасовищ, оскільки продуктивність пасовищ при правильному їх використанні значно підвищується [1].

Мета – висвітлення одного із способів підвищення продуктивності пасовищ, які зазнали деградацію.

Методика досліджень – аналіз публікацій, узагальнення досвіду із збереження продуктивності пасовищ в умовах глобального антропогенного тиску.

Результати досліджень. На початку деградації пасовища з травостою випадають цінні багаторічні кормові злаки та різнотрав'я, проте ці пасовищні ділянки заселяють малоцінні та отруйні бур'янисті рослини. Встановлені критерії ступеня деградації рослинного покриву [2]. Вони бувають низького ступеню, який тільки має ознаки деградації в посушливі роки; середнього ступеню – суттєве зниження врожайності пасовища, витіснення рідкісних рослин бур'янами до 50 % його території; високий ступінь, який характеризується щорічним зниженням продуктивності пасовища, сезонністю його використання, витісненням основних цінних видів рослин на більшості його площі.

За дослідженнями лабораторії виробництва кормів Інституту Тваринництва НААН у 2000–2010 рр. використання злако-бобових травосумішок на пасовищах дало позитивний вплив: зменшення кількості шкідників сільськогосподарських тварин, збагачення ґрунту органічними речовинами, насамперед азотом, калієм, фосфором, що позитивно вплинуло на хімічний обмін у ньому.

Люцерна синя (посівна) – основна багаторічна бобова культура в усіх зонах України. Ця культура добре росте на родючих ґрунтах, високоврожайна, цінна в кормовому відношенні. З люцерни виготовляють базовий поживний корм для високопродуктивних корів – сінаж, а також корми штучного сушіння – борошно, гранули і брикети, трав'яну січку, пасту.

Висока кормова цінність люцерни поєднується з її високою продуктивністю. З 2-3 укосів, вирощених в умовах Лісостепу можна одержати 350-500 ц/га зеленої маси, 80-90 ц/га сіна, а на зрошуваних ділянках – відповідно 700-800 і до 200 ц/га сіна [3].

Часте скошування люцерни на протязі вегетаційного періоду призводить до виснаження і погіршує зимостійкість рослин. Особливо посіви люцерни сильно зріджуються на другому-третьому роках використання, коли їх часто скошуюють у ранні фази вегетації. На таких посівах випадання рослин досягає 45-47 %. Зріджені посіви люцерни зменшують урожайність зеленої маси, заростають бур'янами, а це призводить до погіршення якості кормів. Тобто деградація поля може настати за невмілого його використання.

З метою підвищення продуктивності зріджених посівів люцерни нами були проведені дослідження, в яких люцерну другого або третього років використання скошували на зелену масу в кінці серпня, вносили мінеральні добрива з розрахунку $N_{90}P_{60}K_{60}$, проводили розпушування ґрунту важкими дисковими боронами у 2 сліди та засівали озимими культурами: жито, тритикале, пшениця. Насіння висівали у першій декаді вересня з нормою висіву 4,0-5,5 млн схожих насінин на 1 гектар [4].

На початку другої декади вересня відмічались повні сходи озимих культур, кушіння в кінці вересня. Стан перезимівлі озимих культур був добрим. Ріст і розвиток рослин у ранньовесняний період проходив за сприятливих погодних умов. Рівень урожайності залежав від погодних умов, що склалися у ранньовесняний період росту і розвитку рослин

люцерни і жита або тритикале. На зелений корм або для виготовлення вітамінного трав'яного борошна озиме жито можна було скошувати на зелений корм, або для виготовлення вітамінного борошна вже в кінці травня на початку червня. У сприятливі за погодними умовами роки урожайність становила 410-426 ц/га, що дорівнює 77,8-84,3 ц/га кормових одиниць і 11,4-13,4 ц/га перетравного протеїну. Урожайність зеленої маси чистих посівів люцерни становила 300 ц/га, або 58,1 ц/га кормових одиниць, що на 20-25% менше [4].

Не дивлячись на те, що на протязі ранньовесняного періоду урожай зеленої маси не тільки чистих посівів люцерни але й ущільнених житом та тритикале знижувався від несприятливих погодних умов, про те ущільнені посіви забезпечили більш високий урожай зеленої маси (на 35-60%) у порівнянні з чистими посівами люцерни.

Підсів ярих культур – вівса, ячменю з нормою висіву 4,5 млн насінин на гектар підвищував урожай зеленої маси лише у сприятливі за погодними умовами роки. Урожай зеленої маси люцерни становив 144 ц/га, при підсві ячменю – 167 ц/га, а при підсві вівса – 146 ц/га. У роки з недостатньою кількістю опадів у ранньовесняний період підсів ярих культур у люцерну не дав прибавки урожаю [4].

Таким чином, підсів зрідженого травостою люцерни другого, третього і більше років користування озимим житом, або кормовим тритикале з нормою висіву 4,0-5,5 млн/га забезпечував збільшення урожайності зеленої маси та поліпшив її якість. Виробнича перевірка у наступні роки підтвердила господарську доцільність ремонту зріджених посівів люцерни і підсіву до неї восени озимого жита, або кормового тритикале. Але підсів ярих культур – вівса, ячменю під люцерну не дав позитивних результатів, особливо в роки з недостатньою кількістю опадів у ранньовесняний період.

Досвід даного дослідження цінний тим, що його можна використати для досягненням високої продуктивності пасовищ, кормових угідь, рілля на півдні України, які зазнали деградації під час воєнних дій, що дозволить у майбутньому розробити методику довгострокового збереження травостоїв, забезпечити тварин високоякісним кормом на декілька років підряд.

Висновок. Інтенсивний розвиток тваринництва в Україні у післявоєнний час обов'язково прискорить біологізацію землеробства та інтенсивне засвоєння пасовищ, інших видів угідь, а сталість виробництва кормів буде забезпечена за рахунок цілеспрямованого використання всіх земельних ресурсів за рахунок посіву сумішок злако-бобових трав, а також внесення органічних добрив, як особливого фактора рециклінгу біогенних елементів – азоту, фосфору і калію та багатьох інших біологічно активних речовин. Це позитивно вплине на формування біоти ґрунту і призведе до підвищення родючості, особливо таких ділянок, які зазнали деградації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Русько М. П., Гноєвий І. В., Халін С. Ф. Організація зеленого конвеєра і пасовищ в умовах Лісостепу і Степу України. Практичний посібник. Х.: Інститут тваринництва, 2005. УААН. 33 с.
2. Сучасні технології виробництва збалансованих за протеїном сумішок однорічних культур на силос. Буклет Х.: Інститут тваринництва УААН, 2005. 4 с.
3. Гноєвий І. В. Годівля і відтворення поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні: монографія. Х.: Магда LTD, 2006. 400 с.
4. Гноєвий В. І., Русько М. П., Гноєвий І. В. Люцерна: монографія. Х.: ФОП Бровін О. В., 2014. 252 с.